

DROMEN aansprekend thema in centrale examens Beeldende Vakken vmbo 2017

Een examen om van te dromen is misschien wat té positief gesteld (het bleek met een N-term van 0.5 aan de makkelijke kant) maar er kan gezegd worden dat de centrale examens Beeldende Vakken vmbo 2017 met het thema DROMEN goed zijn gevallen. DROMEN sprak aan; voor het cpe werden er prachtige werkstukken gemaakt en het cse verliep vrijwel vlekkeloos. Na de constructie die zeker een jaar duurt, is dat voor de makers fijn om te constateren.

De voorbereiding

In de septembermededelingen op Examenblad werd het thema voor 2017 officieel bekend gemaakt, samen met nog enkele andere praktische zaken met betrekking tot het centraal examen. Vanaf de eerste week van december was het **magazine** beschikbaar. Dit document informeert, inspireert, stimuleert en biedt aan leerlingen en docenten voldoende houvast als voorbereiding op zowel het cpe als het cse. De inleiding gaf informatie over de verschillende invalshoeken van waaruit het thema bezien kon worden: het letterlijke dromen; het surrealisme, dé kunststroming bij uitstek bij dit thema; sprookjes, verhalen die zich afspelen in een gedroomde werkelijkheid en de utopie: de droom die veel kunstenaars hebben om een betere situatie of wereld te creëren of hieraan ten minste een bijdrage te leveren. Verder kende het magazine zoals altijd twee spreadsheets, een sheet met het ontstaansproces van een reeks kinderpostzegels ontworpen door Teun Hocks en een tweede sheet vol utopische ontwerpen ter verbetering van de wereld. Het in de lessen aan de orde stellen van alle informatie uit het magazine zet de leerlingen aan het denken, inspireert hen waarschijnlijk voor hun eigen cpe-opdracht en wanneer alles goed is doorgenomen zal het hen zeker helpen bij het maken van het cse. Het **weblog** www.dromen-2017.blogspot.nl bevatte dit jaar vele fantastische voorbeelden.

Vlak nadat het magazine was verschenen organiseerde VONKC weer de **Kick-off**: een avond in december waarin het thema centraal stond en die zoals elk jaar weer druk werd bezocht. De kunsthistorica Marike van der Knaap gaf een overzicht van de verbeelding van DROMEN door de eeuwen heen en kunstenaar Gé-Karel van der Sterren verhaalde over zijn werk waarin de fantasie een grote rol speelt. Na de pauze deden twee door de wol geverfde docenten ieder op hun eigen manier uit de doeken hoe je leerlingen kunt voorbereiden op het examen ook hier bleek: er zijn vele wegen die naar Rome leiden.

Cpe-eindwerkstuk 2017, Salam Saleh,
Erfgooiers College

Cpe-eindwerkstuk 2017, Nimué Zwanikken,
Erfgooiers College

De examens

Het **cpe** werd dit jaar gemaakt door zo'n 8840 kandidaten. Omdat niet van elke kandidaat de resultaten in Wolf worden ingevoerd, volgde de analyse van het cpe op basis van gegevens van 6498 kandidaten, 4682 meisjes en 1816 jongens. Het leeuwendeel, 4665 kandidaten, koos voor tekenen, 1658 voor handenarbeid, 68 voor audiovisuele vormgeving en 67 voor textiele werkvormen. Met de opdracht *Ontwerp en maak een werkstuk dat jouw droom verbeeldt* konden leerlingen goed uit de voeten. Op de examenbespreking bleek dat er niet altijd out of the box werd gedacht, met de verbeelding van vele slaapkamers en/of bedden als resultaat, maar er waren ook andere geluiden te horen. Ter illustratie van dit artikel treft u vier eindwerkstukken van kandidaten. De N-term werd vastgesteld op 0,0, wat resulteerde in een gemiddeld cijfer van 6,6. De laatste jaren is de N-term niet boven de 0,0 uitgestegen en dat is geen wenselijke situatie. Er wordt nog onderzocht wat hier precies de oorzaak van is, onder andere door nog eens opnieuw naar het beoordelingsmodel te kijken. Misschien biedt een nieuw beoordelingsmodel meer houvast voor de beoordeling en zal het leiden tot een hogere N-term.

Zoals ik al schreef verliep het **cse** vlekkeloos. Er werd naar aanleiding van het examen een zestal vragen gesteld aan de examenlijn van het College voor Toetsen en Examens. Leerlingen vonden het examen weliswaar niet makkelijk maar wel te doen, en ze vonden de gekozen kunstwerken leuk. Geen 'saai, ingewikkelde' kunst volgens een kandidaat en niemand minder dan Wim Pijbes, Nederlands kunsthistoricus en sinds januari 2017 directeur van de Stichting Droom en Daad, vond de gekozen kunstwerken in het examen passend bij de doelgroep. De docenten ten slotte beoordeelden het examen met een 7.

Uit in Wolf ingevoerde gegevens van 7022 kandidaten volgde een gemiddelde score van ruim 42 van de 65 punten, de N-term werd daarbij vastgesteld op 0,5 en het gemiddelde cijfer kwam daarmee uit op een 6,3. De p-waarde (de weergave van de moeilijkheid) van het gehele cse was .65 op een maximum van 1. Wanneer de p-waarde van een vraag boven de .85 ligt, is de betreffende vraag erg makkelijk. Ligt deze onder de .30 dan is de vraag erg moeilijk. De p-waarden per blok en die van de verschillende vraagsoorten staan in onderstaande kolommen.

p-waarde per blok 2017:		p-waarde per 'vraagsoort' 2017:	
Als in een droom	63	inhoud	73
Met je hoofd in de wolken	68	voorstelling	72
Sterrennacht	57	vormgeving	55
En ze leefden nog lang en gelukkig	69	vormgeving én voorstelling	72
		functie	66
		proces	65
		kunst-cultuurhistorische context	45
		gesloten vragen	60

In het eerste blok *Als in een droom* kwam het surrealisme aan bod. Een schilderij van Dalí werd bevraagd, waarna de kandidaten een foto (zie hieronder links) die Dalí samen met Philippe Halsman maakte, moesten vergelijken met een hedendaagse surrealistische foto van de Amerikaanse fotografe Sandy Skoglund. Dit was niet het moeilijkste blok, maar het bevatte wel een lastige vraag over de foto van Halsman en Dalí. De vraag was gericht op hoe de vormgeving de dynamiek benadrukt. Deze vraag had een p-waarde van .30. Naast de vragen over het *net echt* lijken, die ook lastig bleken, werd de rest van dit blok redelijk gemaakt.

Beter verging het de kandidaten in het tweede blok *Met je hoofd in de wolken*. De installatie *In Orbit* van Tomás Saraceno (hieronder rechts) vormde het uitgangspunt voor de vragen. Ook de utopie *Cloud City* van Saraceno kon hierbij niet ontbreken, waarin hij een leven in de lucht verbeeldt. Tijdens de examenbespreking verschilden de meningen over vraag 16, die overigens goed scoorde met een p-waarde van .59. De een vond het te ver gaan om een leerling zich in gedachten te laten verplaatsen in een kunstwerk, de ander vond juist dát een prachtige toevoeging voor beeldende kunst bij het vmbo. Vraag 18, waarin *In Orbit* werd vergeleken met *Cloud City*, bleek erg gemakkelijk, want die vraag scoorde een .90.

Dan blok drie over *De Sterrennacht* van Van Gogh en het fietspad dat Daan Roosegaarde maakte geïnspireerd op dit beroemde kunstwerk. Leuke werken om te bevragen zolang het maar niet over begrippen gaat. De vaktermen *autonoom* en *toegepast* bleken voor kandidaten enorm lastig te plaatsen. De twee vragen over deze begrippen werden slecht gemaakt en bleken zelfs, midden in het examen, het meeste te zijn overgeslagen.

Als uitsmijter stond het sprookje Assepoester centraal, twee keer zeer verschillend verbeeld. Waar de Spaanse Joana Vasconcelos het sprookje gebruikte om haar visie op de emancipatie van de vrouw te verbeelden, deinsde de Engelse Banksy er niet voor terug om de koets van Assepoester te laten verongelukken (zie afbeelding rechtsonder). Het is een verwijzing naar het ongeluk van Lady Diana en met zijn werk geeft Banksy commentaar op de roddelpers. Het was overduidelijk dat het in dit laatste blok ging om kunst met een boodschap. Voor de leerlingen was dit geen enkel punt, ze scoorden hoog op de meeste vragen en bleken de diepere laag die kunst soms met zich meebrengt prima te doorgronden.

Volgend jaar staat DE STAD centraal. Een veelzijdig onderwerp dat verder wordt uitgediept in het magazine dat begin december mag worden uitgedeeld. Voorlopig mag u er nog even over dromen.

Annick van Beukering
toetsdeskundige Beeldende Vakken, Cito

CPE eindwerkstuk 2017, Fenno Steenvoorde,
Teylingen College

CPE eindwerkstuk 2017, Lotte van Rijn,
Teylingen College